

Dil yararı, gönül yararı...

Bir zamanlar iki kişinin dövüştüğünü gören, araya girer ayırmaya çalışırdı. Düşene el uzatılır, ağlayana nedeni sorulurdu. Şaşırana, yolu gösterilir; açlara, açıkta olanlara yardım edilirdi; ölü çıkan eve yemek taşınır, düğünde dernekte el ele halaya durulurdu. Duygusu, duyarlılığı diline yansır insanın. “Bal damlıyor ağzından” denirdi güzel konuşana; tatlı dilli insanlarla söyleşmeye doyum olmazdı. Kullanılan dil, gönlümüzün aynasıydı. Doğru luğuna inandığı sözün arkasında dimdik dururdu kadınlar erkekler; “söz namus”tu.

Toplumun tüm duyguları, duyarlılıkları gibi dil bilinci de yaralanmaya başladığından bu yana söz namus mu?

Üstüne sinek pislemiş, sıraları dökülmüşçesine orası burası kırılmış aynalara bakmak zorunda bırakıyoruz. Bütün aynaları, doğallıkla dil aynasını da kirli sanıyoruz. Aynalar kirlenir, zamanla eskir; kırılır. Dil eskir; kırılmaz; kirlenmez, kirlenen düşüncedir. Düşünce kirlendikçe ekmekten suya her şey, dağdan denize her yer kirlenir.

Yönetenler yönetilenler, herkes her yerde konuşuyor; anlaşamıyoruz, niye? Çünkü aynalar çoklarına kendi yüzünü göstermiyor; çokları ağzından çıkanı da toplumu da duymuyor. Toplumun büyük bölümü, özellikle yönetilenler hırçın, öfkeli, tepkili... Yönetenler son 17-18 yılda ağzını açtıkça ayna ayna “ben”den güzeli, “ben”den doğru konuşan var mı havasında... Kimi kez Hacivat’ın, kimi kez Karagöz’ün rolündeler; “söz namus”muş?

Ulusal paramız dolarla yer değiştirmeye başlayınca, ortak dilimiz Türkçe de dolarla yarışır oldu. Önce İngilizceye, son on yılda da Arapçayla Osmanlıcaya öykünenler iktidar koltuğuyla kapısına yapıştı; bir korku sardı hepimizi. İnsan çanağa ne doğarsa, kaşığına o çıkar; bana göre de yersiz bir korku değil bu. Ancak bilim ve sanat dili Türkçeyi bilinçle işleyen onlarca bilimcinin, sanatçının emeğini de görmezden gelemez. Doğallıkla dil

yarasının gönül yarasına dönüştüğünü de unutmuyoruz.

Yıllar önce Manisa’ya gitmiştim; söyleşiye girişim gençlere pek seslenmemiş, orta yaştaki öğretim üeleri kahkahayı basmıştı. “Adnan Menderes Airport” a inmiş, “Celal Bayar Üniversitesi”ne gelmiş, “Süleyman Demirel Salonu”nda “sahne almış”tım; doktor adaylarının çoğu “performans”ımı beğenmiş, birkaç dilimi yadırgamıştı. 100. yılına yaklaşan Türkiye’nin “vizyon” ve “misyon”undaki değişmeyi bu üç özel ad ve dönemlerinde yaşananları, onlardan sonra gelenlerin yaptıklarını; eğitimdeki başkalaşmayı anlamak için gençleri dinlemek yetiyordu. Manisa’daki su gibi temiz gençler Evrenli dönemde bebek ya da çocuk, Özallı yıllarda ortaöğretimdeki ergenlerdi. Hocaları “uygarlık, devrim” derken çoğu, “medeniyet, inkılap” diyerek konuşuyordu. Bugünün okuyan okuyamayan gençlerinin çoğu AKP iktidarına doğdular; cumhuriyetle hesaplaşanların “vizyon” ve “misyon”una uydurulan sistem içinde düşse kalka büyüyorlar.

Kendi “vizyon”umla “misyon”um da ara ara ayağıma dolanıyor. Kapısında deve dişi gibi “Fashion Out Let” yazan yere girdim; şaşkın şaşkın bakındığımı gören bir kadın, “Larşlar, ikslarşlar şu tarafta” dedi. Satıcıya, “Bu giysiler yabancı ürün mü?” diye sordum. “Yes, güzel teyzem! Aha bak Made in Turkey!”

Bugün, 97 yaşındaki cumhuriyetimizin eğitim-kültür siyaseti var mı? Bugün, egemenlerin “vizyon misyon”uyla “Made in Turkey” yazılı yabancı sanan emekçinin farklı mı? Kuşkusuz Türkçe için kaygılanacağız; 2020 de sırtında binlerce sorunla geldi. Sorun yalnız dilde değil; ama her olumsuzluk dille başlıyor ve yayılıyor. Toplumu aç açık bırakanlara; çocuklara cinsel saldırıda bulunanlara; kadınları öldürenlere saygıyla andığım **Hulki Aktunc’un, Büyük Argo Sözlüğü**’deki sözcükler bile yetmez (YKY, 1998). ■

